



07.10.2020

Ärende/17

§ 248

Den av ledamoten Terhi Koulumies väckta motionen om ökning av grönanläggningarna i gatubilden

HEL 2019-012404 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 37313
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Terhi Koulumiehen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Framställningen stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Terhi Koulumies och 14 andra ledamöter föreslår i sin motion att man ska öka grönanläggningarna i gatubilden i samarbete med övriga, såsom företag och organisationer.

Stadsstyrelsen konstaterar att staden redan länge samarbetat med företag och organisationer kring planteringen av säsongväxter. Bland annat har säsongplanteringarna i åtta affärskvarter i Helsingfors stadskärna gjorts på beställning av dessa. Staden organiserar rörelsen Det goda växer i Helsingfors, till vilken man har man bjudit in företag att finansiera planteringsurnor bland annat på Malmgårds stationsplats. Även Handelsträdgårdsförbundet och den internationella centralen för blomsterlökar har under flera år donerat en stor mängd blomsterlökar till staden.

Stadsmiljösektorn strävar alltid att i första hand bevara livskraftig växtlighet som en del av stadsmiljön på områden som planeras eller byggs. Planteringsurnor och grupper av växter placeras ut på de mest trafikerade platserna där folk rör sig, såsom på matargator, öppna plat-



ser, torg och stationer, vid köpcentrum och på trafikdelare. Mest placeras de ut i innerstadsområdet, även om man jämlikt placerar ut ståtliga planteringar för säsongen i varje stordistrikt. Man letar också årligen efter platser som kan finansieras av sponsorer.

Då man främjar anläggningen av grönområden ska man beakta bland annat att växtligheten behöver tillräckligt med utrymme för att trivas i en stadsmiljö. Det är utmanande att öka den permanenta markvegetationen på befintliga gator utan att man ändrar på t.ex. utrymmet för fordonstrafik och kantstensparkering, som tar upp mest av gaturummet. Växterna kräver även underhåll och vård regelbundet. En ökning av säsongspanteringarna skulle kräva att man även ökar resurserna för att vårda dem. Större grönanläggningar är lättare att underhålla och därigenom mer kostnadseffektiva än små enskilda områden med växtlighet.

Stads miljönämnden har gett ett utlåtande om motionen. Stads miljönämnden ansåg i sitt utlåtande att det bör redas ut hur man kan planera och genomföra planeringen av nya träd vid sådana gator i innerstaden som inte är livligt trafikerade genom att göra gatans invånare delaktiga i planeringen. Som ett exempel lyftes grönprojektet vid Baker Street fram, som också nämns i motionen, där man föreslog att ett område som reserverats för parkering ska bli ett grönområde och en del av gaturummet avsett för bilar ska bli ett promenadstråk där man också planterar träd. Stadsstyrelsen förhåller sig positivt till att göra en utredning.

Stadsstyrelsen anser att det är en bra målsättning som kan understödjas att tillsammans med företag och organisationer öka mängden planteringar i gatubilden. Stadsstyrelsen förhåller sig positivt till deras idéer och tankar kring att öka grönskan i gatubilden. Stadsstyrelsen anser emellertid att man bör öka planteringarna inom ramen för de anslag som anvisas för detta och på sådana ställen där växterna har en chans att trivas.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsfullmäktiges ordförande beslutade 15.4.2020, § 3, att stadsstyrelsen senast 7.10.2020 bör förelägga stadsfullmäktige de i 30 kap. 11 § i förvaltningsstadgan avsedda fullmäktigemotioner för vilka den utsatta tiden för detta är 1.4–7.10.2020. Enligt 30 kap. 20 § i förvaltningsstadgan kan stadsfullmäktiges ordförande av särskilda skäl bevilja stadsstyrelsen tillstånd att överskrida de utsatta tiderna i 30 kap.

Föredragande

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax
+358 9 655 783

FO-nummer
0201256-6
Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566



07.10.2020

Ärende/17

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 37313
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Terhi Koulumiehen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 14.09.2020 § 526

HEL 2019-012404 T 00 00 03

Esitys

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 37313
suvi.ramo(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 05.05.2020 § 244

HEL 2019-012404 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsinkiin lisätään kasvillisuuden määrää katujen varrella yhteistyössä muiden toimijoiden, kuten yritysten ja järjestöjen kanssa. Kasvillisuuden, kuten puiden, köynnösten ja kukkaistutusten, todetaan tuovan monia etuja liittyen ilmastomuutoksen torjuntaan, viihtyisyyteen, katupölyn määrän vähentämiseen sekä elinympäristöjen monipuolistamiseen muun muassa hyönteisten näkökulmasta.



Kaupunki suunnittelee ja toteuttaa kasvillisuutta katutiloihin

Kaupunkiympäristön toimiala suhtautuu myönteisesti puiden, pensaiden ja muun kasvillisuuden istuttamiseen katu ympäristöön ja pyrkii lisäämään niiden istuttamista silloin, kun niille on mahdollista varata tilaa kasvaa ja kehittyä. Kasvillisuus tuottaa monenlaisia hyötyjä, muun muassa luo viihtyisyyttä kaupunki ympäristöön ja sen lisääminen on monesti järkevää. Usein viherrakentamista on helpompi toteuttaa ja ylläpitää isompina viheralueina kuin pieninä erillisinä alueina katutilassa. Useita katupuita ja muuta kaupunkikasvillisuutta koskevia linjauksia ja ohjeita on tehty viime vuosina.

Monilajiset kaupunkipuustutukset ovat Helsingin erityispiirre. Helsingissä kasvaa tällä hetkellä noin 30 000 katupuuta. Kaupunkipuulinjauksen mukaisesti pyritään asemakaavoituksessa sekä liikenne- ja katusuunnitelmien yhteydessä löytämään paikkoja uusille katupuille, kun se on kaupunkikuvallisten tavoitteiden mukaista ja kadun mitoituksen suhteen mahdollista. Vuosittain uusia katu- ja puistopuita istutetaan yhteensä noin tuhat kappaletta, joista katupuiden osuus on noin 300-400 kappaletta. Vuoden 2019 aikana tehtiin näyttäviä katupuustutuksia muun muassa Tyynenmerenkadulle (40 puun monilajinen puustutus) ja Teollisuuskadulle (47 uutta puistolehmusta). Katupuut ovat myös osa metsä- ja puustoista verkostoa, jonka osalta on juuri valmistunut uusi verkostosuunnitelma maankäytön suunnittelun tueksi.

Pensasistuksia käytetään monesti katupuustutusten täydentäjinä. Muut kasvytyypit, kuten köynnökset, niityt ja kukkaistutukset eivät pääsääntöisesti viihdy puiden varjostuksen vuoksi katupuiden alla, vaan ne tulee sijoittaa mieluummin vähäpuustoisille tai puuttomille katualueille. Köynnökset ovat nykyisin melko harvinaisia katutilassa, mutta niissä on paljon uutta potentiaalia. Hyviä esimerkkejä ovat Arabianrannan Rörstrandinkadun ja Jätkäsaaren Tyynenmerenkadun köynnösistutukset. Paahteisissa kiertoliittymissä ja liikenteenjakajissa voidaan toteuttaa monilajisia ja kukkivia, dynaamisen kasvillisuuden lainalaisuuden noudattavia, istutuksia. Tätä dynaamisen kasvillisuuden suunnittelumallia on pilotoitu Kannelmäen kiertoliittymässä.

Näyttävintä kukintaa saadaan kausikasvi-istutuksilla, joilla tarkoitetaan kukkaryhmien ja istutusastioiden kesäkukkaistutuksia. Helsingin kausikasvilinjauksen mukaisesti (Kausikasvit Helsingissä, 2006) katualueiden kausikasvi-istutukset ovat lähinnä istutusastioissa, mutta esimerkiksi liikenteenjakajissa ja toreilla on myös maapohjaisia kukkaryhmiä. Istutusastioita ja kasviryhmiä sijoitetaan liikenteellisesti tai ihmisten liikumisen kannalta keskeisille paikoille, kuten kokoojakaduille, aukioille, toreille, asemille, ostoskeskusten yhteyteen ja liikenteenjakajiin. Sijoituspaikkoja on eniten kantakaupungin alueella, vaikkakin jokaiseen su-



urpiiriin sijoitetaan tasapuolisesti näyttäviä kausi-istutusryhmiä. Vuosittain etsitään myös sponsorirahoituksella toteutettavia kohteita. Vuonna 2019 kaupungin toteuttamia kukka-astioita oli kesäaikaan yhteensä noin tuhat kappaletta eri puolilla kaupunkia.

Niittyjen osalta kaupunki on tänä vuonna aloittamassa niittyverkostosuunnitelmaa, jossa tarkastellaan niittyjen mahdollisuuksia osana kaupunkivihreää. Osallistuva budjetointi -hankkeessa Nurmikoista niityksi tutkitaan myös mahdollisuuksia muuttaa vähäkäyttöisiä nurmikoita niityiksi.

Viherrakentaminen katutilassa vaatii tilaa

Kaupunkiympäristössä kasvillisuuden istuttamisen rajoittavin tekijä on tila. Istutukset kannattaa tehdä siten, että kasvillisuudella on riittävät kasvuedellytykset. Maahan istutettava kasvillisuus vaatii maanalaista tilaa juurien kasvualustaa varten. Kadun alla rajoittavina tekijöinä ovat rakennusten ja rakenteiden perustukset sekä kunnallistekniset johdot ja putket. Useinkaan ei saada sijoitettua puita tai muuta kasvillisuutta, kun kadun alainen alue on täynnä kunnallistekniikkaa tai alue sijaitsee kokonaan kannella.

Kaava-alueilla katupuiden ja muun pysyvän kasvillisuuden istuttaminen määritellään maankäytön ja rakentamisen eri suunnitteluvaiheissa, kuten asemakaavassa sekä liikenne- ja katusuunnitelmissa. Katujen osalta kasvillisuuden istuttamista voidaan lisätä kaavoituksen avulla varaamalla uusilla kaduilla tilaa istutuksia varten. Katupuut ja pensaat istutetaan minimissään kolmen metrin levyisiin istutuskaitoihin. Varsinaisen istutuskaitan tilavarauksen lisäksi on varmistettava, miten kasvillisuuden sijoitteluun vaikuttavat kadun muut toiminnot, kuten kunnallistekniikka, huollon ja lumitöiden vaatima tila, eri liikkumismuotojen vaatimukset, kansirakenteet, näkemäalueet, kasvuympäristövaatimukset, kaivuutilat, pysäkit ynnä muut kalusteet, kadunvarsipysäköinti, valaistusratkaisut, liikennemerkkit, ilmajohdot sekä mainostaulut. Lisäksi puilla tulee olla riittävästi etäisyyttä rakennuksiin, jotta latvuksilla on tarpeeksi tilaa kehittyä. Edellä luetelluista tekijöistä johtuen olemassa olevilla kaduilla pysyvän maanvaraisen kasvillisuuden lisääminen on haasteellista ja useimmiten mahdotonta ilman muutoksia esimerkiksi eniten katutilasta tilaa vievälle ajoneuvoliikenteelle tai tienvarsipysäköinnille varattuun tilaan. Aloitteessa esiinnostetussa Baker Streetin alueen viherryttämisessä esimerkiksi pysäköinnille varattua tilaa on esitetty muutettavaksi viheralueiksi ja autoliikenteelle varattua katutilaa kävelyalueiksi, joille sijoitettaisiin myös katupuita. Kaupunkiympäristölautakunta katsoo, että tulee selvittää miten ei vilkkaasti liikennöidyille kaduille kantakaupungissa voidaan suunnitella ja toteuttaa uusien katupuiden istutuksia. Suunnittelussa osallistetaan kadun asukkaita.



Tonteilla kasvillisuuden määrää voidaan ohjata asemakaavoituksen yhteydessä kasvillisuutta säilyttävillä tai niitä istuttamaan ohjaavilla kaavamerkinnöillä tai viherkerroinmääräyksen avulla. Viherkerroinmääräyksessä määritellään tietty korttelialueen vihertehokkuuden tavoitetaso numeerisena. Tämä ohjaa rakennuttajan säilyttämään tai istuttamaan tietyn määrän viherrakennetta (esimerkiksi puita) tontin pihasuunnitteluvaiheessa.

Katuja reunustavissa puistoissa kasvillisuuden määrää on helpompi lisätä kuin kaduilla ja tonteilla. Puistoissa on yleensä enemmän tilaa toimintojen kuten leikki-, liikuntapaikkojen ja käytävien tilantarpeesta huolimatta. Kasvillisuuden istutuspaikat ja lajit määritellään puistosuunnitelmassa, joka ohjaa puiston käyttöä, toimintoja ja näkymiä.

Istutusasiat eivät vaadi maanalaista tilaa, joten niiden sijoittelu on helppompaa. Istutusastioiden sijoittelusta ei kaupungilla ole erillistä ohjeistusta. Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen 37 §:n mukaan julkiseen kaupunkitilaan sijoitettavien rakennelmien koko, rakenne ja ulkoasu on suunniteltava ja rakennettava kunkin alueen kaupunkikuvaan sopivaksi ja siten, etteivät ne muodosta estettä liikkumiselle tai toimimiselle. Lisäksi kaupungin terrassiohjeessa on todettu, että välittömästi liiketilan edessä, julkisivussa kiinni olevaa 80 cm levystä aluetta saa käyttää ulkotarjoiluun korvauksetta. Terrassi ei kuitenkaan saa haitata julkisen kaupunkitilan käyttöä, pääsyä kiinteistöön, esteettömyyttä tai liikenneturvallisuutta. Rakennusluvassa osoitetut ja hälytysajoneuvoja tai huoltoajoa varten tarkoitettut kulkuyhteydet tulee säilyttää ajokelpoisina. Kun nämä asiat on huomioitu, ei kiinteistökohtaisten istutusastioiden lisäämiselle ole estettä.

Katukasvillisuutta on ylläpidettävä

Katujen kasvillisuus vaatii jatkuvaa ja säännöllistä hoitoa. Liikenneturvallisuuden kannalta tärkeät näkemäalueet on pidettävä avonaisina kasvillisuuden kaikissa kasvuvaiheissa. Myös katujen tarvittavat lumitilat ja muu talvikunnossapito tulee huomioida. Ylläpidon kannalta laajemmat viherrakentamiskokonaisuudet ovat helppohoitoisempia ja sitä kautta kustannustehokkaampia kuin pienet erilliset kasvillisuusalueet.

Katupuuntaimien kasvaminen elinvoimaisiksi puiksi edellyttää vuosikymmenten ajan kasvutilaa, kasvurauhaa ja kaupunkiympäristössä myös onnistuneita hoitotoimenpiteitä. Istuttaminen on vain murto-osa puun pitkästä elinkaaresta. Mitä rakennetumpaan ympäristöön puut istutetaan, sitä pidempi aika tarvitaan myös hiilensidontaan, sillä katuja puistopuiden istuttamisella ja kasvattamisella on yllättävän suuri hiilijalanjälki. Kestää vuosikymmeniä ennen kuin nyt istutetut puuntaimet ovat kasvaneet merkittäviksi hiilen sitoiksi. Nykyiset metsä-, katu- ja



puistopuut ovat arvokasta kaupunkiomaisuutta, joiden säilymiseen tulee kiinnittää kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa entistä enemmän huomiota, paitsi viihtyisyyden ja taloudellisuuden, myös hiilitavoitteiden näkökulmasta.

Köynnöksien lisääminen julkisivuissa edellyttää kiinteistön ylläpitoon liittyvien näkökohtien huomioon ottamista. Kadun puolella köynnökset edellyttävät julkisivun eteen viherkaistaa takatöölöläiseen tapaan. Köynnösten käyttö osana tonttialueiden kasvillisuutta on kannatettavaa, kunhan ylläpitoonäkökulma on myös suunniteltu.

Kausikukkaistutusten hoito on kallista, koska niitä on jatkuvasti kasvatettava, lannoitettava ja siistittävä. Kausikasvi-istutusten lisääminen edellyttäisi erityisesti niiden hoitoressurssien kasvattamista.

Yhteistyö yritysten ja yhteisöjen kanssa

Kausikasvi-istutusten yhteydessä on tehty jo pitkään yhteistyötä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Helsingin ydinkeskustan kahdeksan liikekorttelin kausikasvi-istutukset on toteutettu edellä mainittujen tahojen tilauksella. Istutukset toteuttaa ja hoitaa yksityinen yritys, joka määrittelee myös niiden laadun ja tyylin. Kaupungin organisoimassa Hyvä kasvava Helsingissä- liikkeessä paikallisia yrityksiä kutsuttiin rahoittamaan mukaan istutusastioita muun muassa Malminkartanon asema-aukiolle. Samoin Kauppapuutarhaliitto ja Kansainvälinen kukkasipulikeskus ovat lahjoittaneet useina vuosina kaupungille suuren määrän kukkasipuleita. Näitä on istutettu näkyville paikoille eri puolille kaupunkia.

Yksityisten ja yhteisötoimijoiden toiminta istutusastioiden lisäämiseksi on kannatettavaa. Lisäksi esimerkiksi Kiinteistöliitto, Isännöitsijäliitto ja Puutarhaliitto voisivat yhdessä innostaa kantakaupungin kiinteistöjä vihreiden keitaiden lisäämiseen kortteleiden sisäpihoilla tai pihoilla yleisesti.

Yhteenveto

Viherrakentamisen lisääminen katukuvassa on tavoitteena hyvä ja kannatettava. Kasvillisuuden istuttamista tullaan toteuttamaan sitä koskevien linjausten ja suunnitelmien mukaisesti vain sellaisiin paikkoihin, missä sillä on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä. Kaupunkiympäristön toimiala pyrkii kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa ensisijaisesti säilyttämään alueilla jo kasvavaa elinvoimaista kasvillisuutta osana kaupunkimaisemaa. Yhteistyötä yritysten ja yhteisöjen kanssa jatketaan ja se vahvistuu. Helsinki on avoin uusille yritysten ja yhteisöjen ideoille ja ajatuksille katukuvan vihreyden lisäämiseksi.

Käsittely



07.10.2020

Ärende/17

05.05.2020 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Amanda Pasanen: Kappale 9 viimeisen virkkeen jatkoksi: "ilman muutoksia esimerkiksi eniten katutilasta tilaa vievälle ajoneuvoliikenteelle tai tienvarsipysäköinnille varattuun tilaan. Aloitteessa esiinnostetussa Baker Streetin alueen viherryttämisessä esimerkiksi pysäköinnille varattua tilaa on esitetty muutettavaksi viheralueiksi ja autoliikenteelle varattua katutilaa kävelyalueiksi, joille sijoitettaisiin myös katupuita. Kaupunkiympäristölautakunta katsoo, että tulee selvittää miten ei vilkkaasti liikennöidyille kaduille kantakaupungissa voidaan suunnitella ja toteuttaa uusien katupuiden istutuksia. Suunnittelussa osallistetaan kadun asukkaita.

Kannattaja: Noora Laak

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen.

28.04.2020 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Anna Böhling, maisema-arkkitehti: 310 37211
anna.bohling(a)hel.fi
Satu Tegel, suunnitteluasiantuntija, puhelin: 310 38406
satu.tegel(a)hel.fi
Minna Terho, suunnitteluasiantuntija, puhelin: 310 39527
minna.terho(a)hel.fi